

та ключові ідеї навчального матеріалу та пов'язувати їх у цілісну систему знань допомагає дітям запам'ятовувати інформацію організовано, систематично та більш довгостроково. Іншими словами, стимулювання розвитку навичок логічного мислення дітей може сприяти розвитку довготривалої пам'яті. Включення необхідних знань в активну навчальну діяльність дітей та забезпечення більш приємних ситуацій для дітей у 1 класі та більш проблемного навчання для дітей у 3 класі може сприяти повторенню, організації матеріалу, семантичній обробці інформації, формуванню уявних образів та запам'ятовуванню інформації [3].

Перспективи подальшого вивчення окресленої проблематики ми вбачаємо у дослідженні психологічних особливостей порушень пам'яті дітей молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдаш О. О., Махотіна Д. В. Розвиток пам'яті у молодшому шкільному віці. Актуальні питання сучасної психології : зб. наук. праць. Т. 2. Суми:СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. С. 209–214
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2232/> (дата звернення 15.10. 2024)
3. Личик О. Я., Крук С. Л., Гаврилькевич В. К. Теоретичний огляд проблеми розвитку довготривалої пам'яті у дітей молодшого шкільного віку. Молодий вчений. № 11 (99). 2021. С. 262 – 267
4. Пелешко О. Аналіз індивідуальних особливостей пам'яті у дітей молодшого шкільного віку. Humanities & Social Sciences (Lviv, 14-16 May 2009). С. 217–218.
5. Романюк А. А. Розвиток пам'яті молодших школярів засобами Інтернет. Інформаційні технології в професійній діяльності : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. (Рівне, 30 жовтня 2019 р.). С. 27 – 39
6. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2006. 360 с.

Рига Христина

Науковий кебрівник – доц. Гончаровська Галина

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ З АКЦЕНТУАЦІЯМИ ХАРАКТЕРУ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Вступ. Період старшого підліткового віку є критичним у формуванні особистості, оскільки в цей час відбувається активний розвиток емоційної та соціальної сфер, а також виникає потреба у самоствердженні та побудові стосунків з однолітками та дорослими [4]. Одними з труднощів можуть стати акцентуації характеру – надмірно виражені риси особистості [1], які, хоча й належать до меж норми, роблять особистість більш вразливою у певних життєвих ситуаціях, можуть посилити конфліктність і суттєво вплинути на характер взаємодії з оточуючими.

Конфлікти є природною частиною підліткового віку, оскільки на цьому етапі зростає потреба у незалежності та власному просторі, що нерідко призводить до зіткнень з однолітками, батьками та іншими дорослими [5]. Дослідження психологічних особливостей поведінки старших підлітків з акцентуаціями характеру в конфліктних ситуаціях має важливе значення, оскільки дозволяє зрозуміти, як саме той чи інший тип акцентуацій впливає на підхід до вирішення конфліктів і стиль взаємодії. Це знання важливе не тільки для психологів та педагогів, а й для батьків, що прагнуть сприяти гармонійному розвитку своїх дітей і допомагати їм у подоланні емоційних труднощів, що супроводжують підлітковий період.

Метою є теоретичне обґрунтування психологічних особливостей поведінки старших підлітків з акцентуаціями характеру в конфліктних ситуаціях, що дозволить виявити специфічні паттерни реагування, зрозуміти вплив акцентуацій на їх соціальну адаптацію та розробити рекомендації для ефективної роботи з підлітками в освітньому та психологічному контекстах.

Основний текст. Старший підлітковий — це критичний період життя особистості, коли формуються базові життєві установки, самовизначення та соціальні навички. Цей етап супроводжується інтенсивними змінами в емоційній сфері та соціальній поведінці, що зумовлює складнощі у вирішенні конфліктних ситуацій. Особливо значущою виявляється роль

акцентуацій характеру — виразних особливостей особистості, що посилюють певні риси й впливають на реакції в стресових умовах.

Акцентуації характеру вважаються крайніми варіантами норми, при яких ті чи інші риси підлітка виявляються надмірно посиленими. Л. С. Виготський підкреслював, що саме акцентуації вказують на слабкі місця особистості та підвищують уразливість підлітків у соціальних взаємодіях [1]. Ці особливості значною мірою визначають стиль поведінки підлітків, формуючи специфічні паттерни в їхній реакції на конфлікти.

Різні акцентуації характеру, як-от гіпертимний, тривожний, лабільний типи, можуть спричинити різні моделі поведінки в конфліктних ситуаціях. Наприклад, підлітки з гіпертимною акцентуацією мають тенденцію до агресивної та імпульсивної поведінки в конфліктах, тоді як тривожний тип може вирізнятися униканням прямих конфронтацій і підвищеною потребою в схваленні [2]. Підлітки з лабільним типом акцентуацій характеру частіше демонструють високий рівень емоційної реактивності, що може призводити до надмірних емоційних проявів у конфліктних умовах, таких як, наприклад, вибухи гніву.

Згідно з дослідженнями Д. І. Фельдштейна, старші підлітки часто не володіють достатніми навичками емоційної регуляції, що підсилює імпульсивність у відповідь на конфлікти [3]. Це зумовлено недостатнім розвитком кори лобових часток півкуль головного мозку — найвищого центру регуляції поведінки особи, що чинить гальмівний вплив на нервову систему. Таким чином, акцентуації характеру можуть підсилювати індивідуальну схильність підлітка до певної стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях, що ускладнює адаптацію в колективі й підвищує ризик деструктивних взаємодій.

У роботі з підлітками з акцентуаціями важливий цілісний підхід, який включає навчання навичкам ефективної комунікації та розвитку самоконтролю. Це підвищує їхню стійкість у конфліктних ситуаціях і сприяє розвитку соціальних навичок, необхідних для гармонійної взаємодії.

Висновки. Старший підлітковий вік є критичним етапом у психологічному та соціальному розвитку молодих людей, який характеризується значними фізіологічними, когнітивними та емоційними змінами, що формують особистість. Важливість дослідження психологічних особливостей поведінки старших підлітків з акцентуаціями характеру в конфліктних ситуаціях зумовлена необхідністю розуміння механізмів, що впливають на їхню соціальну адаптацію та розвиток міжособистісних навичок. Конфлікти, як природні складові соціальної взаємодії, можуть бути як чинниками особистісного зростання, так і джерелами стресу, якщо їх не вдається конструктивно вирішити. Акцентуації характеру визначають реакції підлітків на стрес, формуючи специфічні паттерни поведінки, що можуть ускладнювати їх соціалізацію. Розуміння цих особливостей дозволяє фахівцям розробляти адекватні інтервенції, які враховують індивідуальні риси підлітків, сприяючи розвитку їхніх навичок емоційної регуляції та соціальної взаємодії. Системний підхід до роботи з підлітками, що включає навчання ефективним комунікаційним стратегіям і розвиток самоконтролю, може суттєво поліпшити їхнє вміння справлятися з конфліктами та формувати здорові міжособистісні стосунки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринштейн Л. Психологія підліткового віку. Київ: Либідь, 2006. 240 с.
2. Довгань О. Специфіка кризи особистості у юнацькому віці. Психологія і суспільство. 2004. №2. С. 12-23.
3. Пересадчак О. Фактори впливу на розвиток дитячої тривожності. Психолог. 2003. № 2. С. 6-9.
4. Шевченко Н.Ф., Заможна Є.М. Гіперфункція тривожності у підлітків: превентивна стратегія. Практична психологія та соціальна робота. 2007. № 7. С. 17-22.
5. Левченко А. Психологічні особливості підліткового віку. Психолог. 2003. № 42. С. 9-12.